

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ, КРАЄЗНАВСТВА, ЕКСКУРСІЙ І СПОРТУ УЧНІВСЬКОЇ
МОЛОДІ

**ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ
ПРИ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ
У 2018/2019 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

Ужгород – 2019

ЗМІСТ

Вступ

1. Участь музеїв при закладах освіти у процесі національно-патріотичного виховання учнівської молоді
2. Участь у Всеукраїнському огляді музеїв
3. Проведення I (обласного) туру Всеукраїнського конкурсу екскурсиводів музеїв навчальних закладів „Край, в якому я живу”
4. Всеукраїнський семінар-практикум „Музеї військово-історичного профілю закладів освіти – важлива складова формування змісту громадянського виховання дітей та молоді”
5. Про дотримання нормативних вимог при веденні музейної документації

Вступ

Діяльність музеїв при закладах освіти має велике значення у формуванні особистості підрастаючого покоління. Цінність музейних установ полягає у можливості впливу на особу школяра наочними засобами, які сприяють розвитку уяви та поглибленню знань відповідно до профілю музею, створюють умови для пізнавальної діяльності учнів, які не в змозі надати школа. Через це заснування, розвиток та діяльність музеїв є невід'ємною частиною виховного процесу. Музеї створюються для збирання, дослідження, вивчення, збереження, використання та популяризації музейних експонатів з науково-освітньою та виховною метою.

Музеї є скарбницями надбань нашого народу за його багатовікову історію, які сприяють формуванню історичної пам'яті, являють собою місток між минулим та сучасним. Відвідування музеїв сприяє розвитку у школярів таких позитивних якостей, як патріотизм, повага до минулого, інтерес до історії свого народу, країни, рідного краю, свого роду. Велику роль відіграють музеї в естетичному та екологічному вихованні учнів.

Музеї також виконують функцію наукової установи, яка допомагає шкільній молоді набувати навички науково-дослідницької діяльності, займатися збором та вивчення експонатів різних профілів: історичних, етнографічних, мистецьких, природничих, географічних, літературних тощо.

Музей допомагає відповісти на питання: як жили, чим займалися, що одягали, як вчилися, як воювали наші предки; дослідити природні багатства: рослинний та тваринний світ, водні ресурси, корисні копалини; археологічні знахідки – які скарби минулого ще приховує наша земля.

Відповідно до Положення про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України, перед музеями стоять наступні завдання:

- залучення молоді до краєзнавчої, науково-дослідницької, художньо-естетичної та природоохоронної роботи;
- формування у молоді соціального досвіду на прикладах історичного минулого України;
- вивчення, експонування та популяризація історико-культурних та природних надбань рідного краю засобами навчальної, виховної та просвітницької роботи;
- розширення і поглиблення загальноосвітньої та допрофесійної підготовки молоді засобами позакласної, позашкільної роботи;
- надання допомоги педагогічним колективам навчальних закладів у впровадженні активних форм роботи з учнями;
- залучення дітей, учнів та молоді до формування, збереження та раціонального використання музейного фонду України;
- проведення культурно-просвітницької роботи серед дітей та молоді, інших верства населення.

В сучасних умовах, коли наша країна знаходиться в стані неоголошеної війни з московськими загарбниками, музеї грають велику роль у національно-патріотичному вихованні підрастаючого покоління. Цим, насамперед, повинні займатися музеї військово-історичного, історичного та краєзнавчого профілю. З'являються в наш час і музеї, присвячені окремим Героям – учасникам війни на Сході України та учасникам

Революції Гідності (Наприклад, музей Героя України Сергія Нігояна в його рідному селі Березнуватівці на Дніпропетровщині). В багатьох музеях відкрито цілі експозиції, в яких за останні роки зібрано матеріали про події та учасників Революції Гідності та війни проти російських окупантів. Зокрема, багатий матеріал на дану тематику зібрав директор історико-краєзнавчого музею Районного будинку дитячої творчості м. Іршави Світлинець А.А., інші музеї області при закладах освіти.

Важливе значення для розвитку музеїв при закладах освіти відіграють семінари різних рівнів, на яких відбувається обмін досвідом працівників освіти, які відповідають за роботу музеїв.

За останні роки освітянські музеї області зробили значний крок вперед у розвитку своєї діяльності. В приміщеннях музеїв проводяться численні екскурсії, нетрадиційні уроки та позакласні і виховні заходи, семінари, зустрічі, лекції тощо. Матеріали музеїв дають можливість учням проводити науково-дослідницьку та краєзнавчо-пошукову роботу, брати участь у різноманітних конкурсах учнівських творчих робіт, краєзнавчих конференціях, семінарах, акціях, олімпіадах : „Українська революція: 100 років надії і боротьби”, „Мій рідний край очима сучасників”, „Моя Батьківщина – Україна”, „Державотворчі процеси України”, Малій академії наук, у Всеукраїнському конкурсі екскурсиводів навчальних закладів „Край, в якому я живу”.

Про рівень розвитку музейної справи свідчать підсумки Всеукраїнського огляду музеїв при навчальних закладах, який проходив у жовтє 2018 - січні 2019 року.

1. Участь музеїв при закладах освіти у процесі національно-патріотичного виховання учнівської молоді

Музейна діяльність є одною із складових навчально-виховного процесу, вагомим чинником формування особистості учня, який сприяє національно-патріотичному, культурно-естетичному та морально-психологічному вихованню підростаючого покоління. Музеї при закладах освіти на сьогоднішньому етапі допомагають формувати у дітей історичну пам'ять, повагу до героїчного минулого нашого народу, зберігають традиції та звичаї предків.

Діяльність музеїв на ниві виховання патріотів нашої Батьківщини за сьогоднішніх історичних подій має велике значення. З 2013 року і до наших днів в історії України відбулися різкі зміни в суспільно-політичному житті – Революція Гідності, загарбання Криму російськими окупантами, агресія путінського режиму на Сході нашої країни, бойові дії на території Луганської та Донецької областей, де від рук московських загарбників щодня гинуть мирні мешканці та захисники нашої Батьківщини. Одною з причин цієї війни був низький рівень патріотичного виховання молоді у вказаних областях, коли учні виховувалися на прикладах радянської, а не української історії, в їхній свідомості формувалося поняття про «могутній і добрий» Радянський Союз, який розвалили «націоналісти та агенти західних розвідок». Молоді цих регіонів були чужими такі поняття, як свобода, демократія, любов до України, повага до її героїв – І.Мазепи, С. Петлюри, С.Бандери тощо. Тому, коли почалася Революція Гідності, більшість мешканців Сходу України, які навіть були етнічними українцями, сприйняли перемогу цієї революції як прихід до влади «націоналістів», «фашистів», «бандерівців» тощо. Особливо поширенню таких антиукраїнських ідей сприяла російська пропаганда як складова гібридної війни, яку наш північний сусід

почав ще задовго до початку подій на Майдані. Зміст цієї пропаганди: Україна – це частина Росії; українські патріоти – це націоналісти; все, що було за режиму СРСР – добре, все українське повинно сприйматися негативно – мова, культура, звичаї, національні герої, до влади в Києві прийшла «хунта». Відсутність національно-патріотичного виховання в системі освіти східних областей (до якої входили й освітянські музеї), яке фактично залишалося радянським, а також панівний вплив антиукраїнської пропаганди з боку Росії сприяли трагічним подіям на Донеччині та Луганщині, більшість мешканців яких стали закликати Росію до прямої агресії проти власної держави. Ці події свідчать про важливість національно-патріотичного виховання на сучасному етапі.

Нажаль, випадки антиукраїнських настроїв або просто байдужого ставлення до долі своєї Батьківщини трапляються й зараз серед учнівської молоді через неправильне виховання у сім'ї, школі та суспільстві. Тому великого значення набуває діяльність освітянських музеїв, які повинні виховувати у дітей почуття патріотизму та гідності за наших героїв як у минулому, так і повагу до сучасних захисників України, які боронять її від московського агресора.

Під час огляду деяких музеїв при закладах освіти області нами було відмічено значну роботу по підвищенню національно-патріотичного виховання учнівської молоді, проведеною керівниками цих музеїв.

Для подальшого підвищення ефективності діяльності музеїв в цьому напрямку продовжити здійснювати наступні заходи:

1. В приміщеннях історичних та краєзнавчих музеїв, а також музеїв Бойової слави (по можливості, в музеях інших профілів) повинні бути експозиції, присвячені подіям останніх років – Революції Гідності та бойовим діям в зоні АТО: предмети, особисті речі, фотоматеріали, документи учасників подій тощо. В музеях навчальних закладів, випускники (або мешканці населених пунктів навчального закладу) яких брали, беруть участь або загинули у бойових діях на Сході України, створити експозиції, присвячені цим героям.

2. Створити експозиції, присвячені подіям Революції Гідності: фотографії членів Небесної Сотні, публікації, спогади, при наявності – особисті речі учасників революції тощо.

3. Створити експозиції дитячих малюнків та листів до захисників нашої Батьківщини від московських окупантів.

4. На базі музеїв постійно організовувати виховні заходи (вечори Пам'яті, концерти, виставки, зустрічі з учасниками подій, з рідними загиблих тощо) присвячені подіям Революції Гідності та героям АТО, особливо до Дня захисника України 14 жовтня та до Дня Збройних Сил України 6 грудня.

5. По можливості організовувати екскурсії до військових частин для ознайомлення учнів з умовами навчання, бойової підготовки військовослужбовців та популяризації професії захисника Батьківщині.

6. Залучати учнів різних вікових груп до написання творчих робіт, присвячених сучасним героям України.

7. Залучати учнівську молодь до збору історичних експонатів, присвячених Революції Гідності та війні на Сході нашої держави.

8. Переглянути зміст експозицій музеїв. При наявності експонатів радянської ідеології - показати антигуманну сутність тоталітарного комуністичного режиму; акцентувати увагу подій радянського періоду життя нашої держави на представниках

українського народу в різні періоди історії (на прикладі Другої світової війни – приділяти увагу героям-українцям: льотчик-герой І. Кожедуб, партизанські командири С.Ковпак, О.Тканко, герої ОУН-УПА – С.Бандера, Р.Шухевич, Я.Стецько, полководці І.Черняхівський, П. Рибалко тощо), герої-українці Афганістану, рятувальники під час аварії на ЧАЕС тощо.

Вказані рекомендації повинні використовувати у своїй діяльності керівники музеїв при закладах освіти та відповідальні за музейну роботу при місцевих органах управління освітою.

2. Участь у Всеукраїнському огляді музеїв

**Інформація про музеї при закладах освіти Закарпатської області
(станом на 05.02.2019)**

Інформація

**про підсумки обласного огляду музеїв при закладах дошкільної,
загальної середньої, позашкільної
та професійної (професійно-технічної) освіти області**

1. Кількість музеїв (усього) - 199, у сільській місцевості - 147

З них:

- у закладах дошкільної освіти - 7
- у закладах загальної середньої освіти - 182
- у закладах позашкільної освіти - 5
- у закладах професійної (професійно-технічної) освіти - 3

2. Музеї за профілями:

2.1. Історичні - 58

З них:

- широкого історичного профілю - 26
- військово-історичні - 6
- історії освіти (закладу освіти) - 3
- інші - 20
- 2.2. Археологічні - 0
- 2.3. Краєзнавчі - 66
- 2.4. Природничі - 1
- 2.5. Літературні - 17
- 2.6. Мистецькі - 2
- 2.7. Етнографічні - 41
- 2.8. Технічні - 0
- 2.9. Галузеві - 14

На основі проведеного огляду було зроблено наступні висновки:

- переважна більшість музеїв відповідає необхідним вимогам згідно нормативно-правових документів про діяльність музеїв при закладах освіти;
- відповідальні за роботу оглянутих музеїв, педагогічні та учнівські колективи навчальних закладів беруть активну участь у музейній діяльності – у музеях постійно проводяться різноманітні заходи: екскурсії, семінари, відкриті та тематичні заняття, конкурси, зустрічі, фольклорні свята тощо;
- музейні експозиції переважної більшості музеїв постійно поповнюються новими експонатами;
- експонати зберігаються в основному в належному стані, на більшості з них розміщені інвентарні номери;
- у багатьох музеях створені експозиції, присвячені подіям останніх років – Революції гідності та бойовим діям на Сході України;
- музейна документація в цілому ведеться відповідно до нормативно-правових вимог.

Особливо слід наголосити на великій роботі завідуючих музеїв, які роблять вагомий внесок у розвиток музейної справи в закладах освіти нашого краю, нерідко витрачаючи свій вільний час та кошти для ефективної роботи музеїв, працюють над поповненням їх експозицій новими експонатами. Комісія відмітила особливо плідну роботу наступних завідуючих музеїв при закладах освіти області: Фещенко Світлана Данилівна (музей «Народна пам'ять» Берегівської школи-інтернату), Басараб Ігор Борисович (музей Бойової слави Великоберезнянської загально-освітньої санаторної школи-інтернату), Молнар Ганна Йосипівна (краєзнавчий музей Виноградівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №7), Геращенко Тетяна Андріївна (історико-етнографічний музей Великокопанської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Балецька Ганна Михайлівна (історико-краєзнавчий музей Нижньоворітської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Крупчинська Ангеліна Михайлівна (історико-краєзнавчий музей Підполозянської загальноосвітньої школи I-II ступенів), Дерич Микола Миколайович (етнографічний музей Голятинської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Белень Марія Михайлівна (етнографічний музей Міжгірського професійного ліцею), Тумарець Наталія Анатоліївна (літературно-краєзнавчий музей імені І. Ольбрахта Колочавської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1), Світлинець Андрій Андрійович (історико-краєзнавчий музей Районного будинку дитячої творчості, м. Іршава), Мандибур Мирослава Василівна (музей художніх мистецтв Мукачівського навчально-виховного комплексу «Длшкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I ступеня – гімназія»), Місюк Вікторія Омелянівна (музей побуту Державного навчального закладу «Мукачівський центр професійно-технічної освіти»), Ганчак Лариса Василівна (етнографічний музей «З бабусиної скриньки» Перечинської загальноосвітньої школи-інтернату I-II ступенів), Віницька Ольга Володимирівна (історико-краєзнавчий музей «Гуцульщина» Ясінянської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2), Янцо Мирослава Михайлівна (історико-краєзнавчий музей Свалявської загальноосвітньої

школи I-III ступенів №1), Рекіта Ганна Іванівна (літературний музей В.Гренджі-Донського Тячівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1), Олексій Валентина Миколаївна (етнографічний музей Нижньоапшанської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Малош Світлана Михайлівна (музей краєзнавства та етнографії Великолазівської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Горбунова Катерина Степанівна (історико-краєзнавчий музей Коритнянської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Майор Любов Павлівна (етнографічний музей «Берегиня» Ужгородської класичної гімназії), Різак Марія Іллівна (етнографічний музей «Світлиця» Закарпатського обласного палацу дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН»), Алексик Олена Юріївна (музей історії школи Хустської спеціалізованої школи I-III ступенів №1 імені Августина Волошина), Драгуська Ольга Василівна (краєзнавчий музей «Перлини рідного села» Нижньоселищенської загальноосвітньої школи I-III ступенів), Лавринець Василина Миколаївна (етнографічний музей «Відгомін літ» Боронявської загальноосвітньої школи I-III ступенів) та багато інших.

Недоліки, виявлені при проведенні огляду музеїв:

- не у всіх музеїв виявлені свідоцтва про реєстрацію та інша необхідна документація;

- не на всіх експонатах розміщені інвентарні номери:

- у деяких музеях не створені належні умови збереження експонатів, інколи за незалежних від завідувача музею причини – нестачі коштів, приміщення тощо.

Нагадуємо про нормативну документацію, яка повинна бути в кожному музеї: Статут музею, список Ради музею, уніфікований паспорт музею, Акт обстеження музею, свідоцтво про реєстрацію (вивішене на стіні), інвентарна книга, книга обліку надходжень, план роботи музею, графік роботи музею, наказ адміністрації навчального закладу про створення музею, конспект екскурсії по музею. Бажано також мати конспекти заходів, проведених на базі музею, а також книгу відгуків, актів прийому-передачі експонатів, картотеки. Вся документація повинна бути з мокрою печаткою освітнього закладу.

3. Участь у конкурсах екскурсивдв

З 2011 року на базі Закарпатського краєзнавчого музею ім. Т.Легоцького проводиться конкурс екскурсивдв музеїв навчальних закладів області.

Основними завданнями конкурсу є:

залучення учнівської молоді до туристсько-краєзнавчої, пошуково-дослідницької та екскурсивної роботи;

поглиблення знань учнів про історико-культурну спадщину народу, про події та історичні постаті, що мали вплив на суспільні, політичні процеси та економічний розвиток краю чи України;

формування наукових основ і практичних навичок дослідження та збереження історико-культурної спадщини, вивчення стану природних об'єктів рідного краю, природоохоронної діяльності тощо;

поглиблення знань щодо методів і форм музейної роботи, засобів популяризації музейних колекцій;

підвищення загальноосвітнього рівня учнів, оволодіння вміннями працювати з першоджерелами, іншими історичними документами, обробляти, аналізувати та представляти інформацію;

використання в навчально-виховному процесі матеріалу, зібраного під час походів, краєзнавчих експедицій та екскурсив;

популяризація краєзнавчих знань;

підтримка обдарованої молоді та створення умов для її розвитку.

Конкурс проводиться на добровільних засадах.

У період з 20 січня до 01 лютого 2019 року проведено I (обласний) тур Всеукраїнського конкурсу екскурсивдв музеїв навчальних закладів „Край, в якому я живу”, в якому взяли участь юні екскурсивдв музеїв навчальних закладів Виноградівського, Воловецького, Іршавського, Мукачівського, Міжгірського, Рахівського, Ужгородського, Хустського районів, м. Ужгород, м. Мукачево та м. Хуст. До участі було представлено 24 презентаційних матеріали і тексти екскурсив за напрямками: історичні музеї (широкого змісту) – 4, краєзнавчі музеї (широкого змісту) – 20.

Мета конкурсу – виховання у дітей та молоді історичної пам'яті, патріотичних почуттів, бережливого ставлення до минулого, вдосконалення музейної роботи у закладах освіти.

Аналіз надісланих матеріалів свідчить про залучення учнівської молоді до туристсько-краєзнавчої, пошуково-дослідницької та екскурсивної роботи, поглиблення знань юних екскурсивдв щодо методів і форм музейної роботи, вміння працювати з історичними документами і першоджерелами, обробляти та аналізувати їх.

У надісланих на конкурс матеріалах екскурсив юні екскурсивдв приділяють значну увагу видатним діячам нашого краю: єпископу-дисиденту Івану Маргітичу (екскурсія на тему „Народний єпископ – Іван Маргітич”), колишньому міністру Міністерства з надзвичайних ситуацій Василю Дурдинцю, письменнику і педагогу Івану Чопею (екскурсія на тему „Музей

видатних випускників школи при Залужанській загальноосвітній школі I–III ступенів”), президенту Карпатської України Августину Волошину (екскурсія на тему „Карпатська Україна”). Частина робіт присвячена життю та побуту мешканців нашого краю - екскурсії на тему: „Перлини рідного села”, „Моя земля – скарбниця духовності”, „Так жили наші предки”. Аналіз вказаних матеріалів свідчить про високий рівень володіння юними екскурсоводами краєзнавчим матеріалом, їх патріотичні почуття та вміння донести до слухачів зміст екскурсій.

На підставі висновків журі переможцями за історичним напрямом (широкого змісту) були визнані:

– Ціпкал Анастасія, учениця Хустської спеціалізованої школи I–III ступенів №1 імені Августина Волошина Хустської міської ради Закарпатської області (науковий керівник Алексик Олена Юрївна), яка посіла I місце за екскурсію на тему „Карпатська Україна”;

– Пикало Іванна, учениця Міжгірського професійного ліцею Закарпатської обласної ради (науковий керівник Буряк Світлана Михайлівна), яка посіла II місце за екскурсію на тему „Історія ліцею та МАЛІЖу”;

– Печора Антоніна, учениця Залужанської загальноосвітньої школи I–III ступенів Мукачівської районної ради Закарпатської області (науковий керівник Галько Наталія Михайлівна), яка посіла III місце за екскурсію на тему „Музей видатних випускників школи при Залужанській загальноосвітній школі I–III ступенів”.

Переможцями за краєзнавчим напрямом (широкого змісту) були визнані:

– Гелебан Степан, Драгуська Владислава – учні Нижньоселищенської загальноосвітньої школи I–III ступенів Хустської районної державної адміністрації Закарпатської області (науковий керівник Драгуська Ольга Василівна), які посіли I місце за екскурсію на тему „Перлини рідного села”;

– Бочкор Наталія, Драгушинець Ангеліна, Зеленьак Віктор, учні навчально-виховного комплексу „Виноградівська загальноосвітня школа I–III ступенів – дошкільний навчальний заклад № 7” Виноградівської районної ради Закарпатської області (науковий керівник Молнар Ганна Йосипівна), які посіли II місце за екскурсію на тему „Народний єпископ – Іван Маргітч”;

– Симочко Анастасія, Скубенич Надія, учениці Тур’я-Реметівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Перечинського району Закарпатської області (науковий керівник Пилип Ельміра Елемірівна), які посіли III місце за екскурсію на тему „Моя земля – скарбниця духовності”;

– Добош Денис, учень Пилипецького ліцею Міжгірської районної ради Закарпатської області (науковий керівник Добош Маріанна Миколаївна), який посів III місце за екскурсію на тему „Так жили наші предки”.

При підготовці учнів керівники музеїв врахували методичні рекомендації висвітлені у навчально-методичному посібнику „Рекомендації щодо проведення екскурсії в музеї навчального закладу”. В основному

юними екскурсоводами дотримані вимоги щодо розкриття змісту тематичної експозиції музею, достатня інформаційна насиченість, вміло використаний пошуковий матеріал, допоміжні засоби, забезпечена видовищність об'єктів показу тощо.

Проведення конкурсу екскурсоводів сприяє залученню дітей та молоді до пошуків історичних експонатів, краєзнавчо-дослідницької діяльності, їх участі в роботі музеїв при закладах освіти.

На жаль, у конкурсі не взяли участь музеї військово-історичного напрямку, на що потрібно звернути увагу у майбутньому керівникам цих музеїв та керівникам закладів освіти, де функціонують такі музеї.

Загальний зміст наданих матеріалів свідчить про плідну роботу керівників музеїв та їх вихованців по підготовці та участі у I (обласному) турі Всеукраїнського конкурсу екскурсоводів музеїв навчальних закладів.

4. Всеукраїнський семінар-практикум „Музеї військово-історичного профілю закладів освіти – важлива складова формування змісту громадянського виховання дітей та молоді”

5 – 6 лютого 2019 року в м.Києві відбувся Всеукраїнський семінар-практикум завідувачів відділами, методистів обласних та Київського міського центрів туризму і краєзнавства учнівської молоді „Музеї військово-історичного профілю закладів освіти – важлива складова формування змісту громадянського виховання дітей та молоді. На семінарі були присутні представники більшості областей та керівники київських музеїв при закладах освіти. Організаторами семінару були Міністерство освіти і науки України, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді та Національний музей історії України у Другій світовій війні.

У привітальному слові до учасників семінару директор Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді Сергій Неділько акцентував увагу на посиленні ролі історичного краєзнавства у національно-патріотичному вихованні дітей та учнівської молоді. Також він наголосив на необхідності виконання вимог по декомунізації експозицій історичних та військово-історичних музеїв при закладах освіти.

В перший день роботи семінар проходив у приміщенні Національного музею історії України у Другій світовій війні. Перед учасниками семінару виступили науковці музею: Людмила Рибченко (тема виступу: „Національно-патріотичне виховання крізь призму музейних проєктів”); Олександр Очеретяний (тема виступу: „Музейний проєкт „Український Схід” як комунікаційна платформа для формування української ідентичності”); Наталія Гамарник (тема виступу: „Модернізація музейних експозицій військово-історичного профілю”). Представник музею Дмитро Гайнетдінов провів із слухачами практикум по експозиціях музею на тему: „Україна у Другій світовій війні: музейні репрезентації та на раці”.

На наступний день із учасниками семінару працювали науковці Українського інституту національної пам'яті Наталія Іванченко, Ганна Байкеніч, Олена Охрімчук, які ознайомили учасників семінару з новими формами і методами національно-патріотичного виховання, а на останок продемонстрували два нових документальних фільми про Українську революцію та передумови Голодомору, створені науковим колективом Інституту.

У заключному слові перед учасниками семінару заступник директора Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді Дмитро Омельченко звернув увагу присутніх на продовження роботи по декомунізації у військово-історичних та історичних музеях при закладах освіти, проводити, за необхідності, реекспозицію музеїв згідно вимог чинного законодавства.

5. Про дотримання нормативних вимог при веденні музейної документації

Під час роботи з документацією освітянських музеїв області відмічено ряд недоліків при веденні документації.

Зокрема:

1. Неправильне заповнення ідентифікаційних паспортів

1.1. Неправильне визначення профілю музеїв. Профіль визначається відповідно до коду, наведеному у Свідоцтва про реєстрацію музею, наприклад: БукК/1, де Бук – початкові букви населеного пункту (Буковець), **К – краєзнавчий музей** тощо.

1.2. Неправильно вказані назви навчальних закладів. Назва закладу в паспорті слід писати відповідно до юридичної назви.

1.3. Не визначена категорія за групою оплати праці; не вказано керівників музеїв, замість них вказано ПІБ директора закладу;

1.4. Визначення понять «музеєфіковані» або «немузеєфіковані» експонати.

1.5. Інколи в графі «нерухомі пам'ятки» наводять загальну кількість експонатів. Нерухомими пам'ятками можуть бути споруди, скульптури, будівлі тощо, яких, як правило, немає в освітянських музеях.

2. Про складання звітів при огляді музеїв.

Під час роботи з музейною документацією, зокрема, під час проведення Всеукраїнського огляд музеїв при закладах освіти, під час складання звітів про профілі музеїв нашої області, про кількість «Зразкових музеїв» при закладах освіти були виявлені наступні недоліки: невідповідність інформації згідно пунктам звітів. Наприклад, вимагається вказати кількість музеїв історичного профілю, натомість, вказується загальна кількість музеїв тощо. Для недопущення в майбутньому подібних недоліків прохання уважно читати інструкції з вимогами для складання звітів; на титульних сторінках правильно вказувати назву навчального закладу та профіль музею; при зміні профілю, підпорядкування, назви або керівника музею та в інших випадках прохання **завчасно повідомляти Закарпатський центр туризму** для визначення правильної кількості музеїв при освітніх закладах області та їх профілів. Пропонуємо замість профілю музею «Народознавчий» всім освітянським музеям в майбутньому використовувати термін «Етнографічний» для зручності при написанні звітів про кількість музеїв за профілями. Вказану інформацію ми подаємо до Українського центру туризму і при написанні звітів у нас виникали труднощі по визначенню профілів та назв музеїв. У звітах необхідно вказувати повністю ім'я та по-батькові керівника музею, а також його контактний телефон.

При наданні документів для присвоєння звання «Зразковий музей» згідно до вимоги «Нормативної бази діяльності музеїв при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України» надається **розгорнута довідка-характеристика**, складена з урахуванням вимог, зазначених у пункті 2 розділу II цього

Положення, а при наданні документів на підтвердження звання «Зразковий музей» надається **звіт про діяльність музею у довільній формі**, у якому необхідно зазначити зміни в експозиції музею, результати пошукової, науково-дослідницької роботи, тематику виставок, інноваційні **форми роботи за останні п'ять років**. Робиться наголос на цих відмінностях у звітах через помилки на їхніх титульних сторінках. Так, на титульних сторінках звітів музеїв, що претендують на звання «Зразковий музей» пишуть тільки назви музеїв або слово «Характеристика» тощо (Музей Ужгородської гімназії, музей при Підполозянській ЗОШ, клас-музей Івана Долгоша при НВК «Гармонія» та інші), а необхідно писати **«Довідка-характеристика»**, це ж зауваження стосується музеїв, що претендують на підтвердження звання «Зразковий музей» - необхідно писати **«Звіт про діяльність музею»**, пишуть «Звіт-характеристика» тощо. У деяких звітах відсутня титульна сторінка, що не дає нам можливості її виправити.

3. Про вимоги при заповненні музейної документації: друкований текст (нерозбірливе заповнення деяких паспортів музеїв, особливо у Тячівському районі); грамотність; друкування тексту «по широті» сторінки, а не «по лівому краю»; наявність мокрої печатки на документації.

4. **В кожному музеї повинно бути в наявності Свідоцтво про реєстрацію** (вивішене на стіні). В разі його відсутності або втрати потрібно повідомити ЗЦТКЕСУМ та провести перереєстрацію музею за встановленим порядком

5. Різне:

- 1) Необхідно контролювати наявність інвентарних номерів на експонатах музеїв.
- 2) При кожному музеї освітнього закладу необхідно мати конспект екскурсії та, по можливості, підготовленого екскурсовода – вчителя або учня.
- 3) Для кращого збереження експонатів при можливості затемняти вікна музейних приміщень (шторами, жалюзіями тощо)
- 4) **При змінах в діяльності музеїв при закладах освіти** (зміна керівництва, ліквідація, створення музеїв, які необхідно зареєструвати, зміна адреси музею, відсутність необхідної документації тощо) необхідно в короткі терміни повідомляти керівництво ЗЦТКЕСУМ.